

N:o 11.

Ank. till Riksd. kansli den 28 april 1891, kl. 1 e. m.

*Första Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 5,
i anledning af väckt motion om ändring i sättet för
utbetalning af den ersättning af statsmedel, som utgår
till egare af vissa skattefrälsehemman.*

Sedan Riksdagen enligt skrifvelse den 5 juli 1887 medgifvit egare af skattefrälsehemman, hvars skattefrälseränta icke blifvit till statsverket inlöst, rätt till ersättning af statsmedel med 30 procent af räntan, har Kongl. Maj:ts genom nådig kungörelse den 3 februari 1888 förordnat som följer:

»§ 1. Egare af skattefrälsehemman, hvars skattefrälseränta, ehuru varande af den beskaffenhet, som afses i § 1 af nådiga förordningen den 11 september 1885 angående inlösen af skattefrälseräntor, kronotonde, som innehafves under enskild eganderätt, samt arbets- eller hofveriskyldighet till skattesåld kronoegendom, icke blifvit af statsverket inlöst, må från och med 1888 af statsmedel erhålla ersättning med trettio procent af denna ränta, om den med penningar utgjorts eller, om den utgått helt och hållet eller till någon del i persedlar, af värdet å densamma efter årsmarkegångspris, med iakttagande likväl att det belopp, som ersättes, icke får öfverstiga trettio procent af värdet efter samma pris å räntan, sådan den blifvit kronan afhänd.

§ 2. För utbekommande af denna ersättning skall hemmansegaren till Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet aflemna, jemte skriftlig anmälan, vederbörligt qvitto å den guldna räntan, tillika utvisande huru denna utgjorts.

Derest kammarkollegium redan yttrat sig om räntans egenskap af skattefrälseränta och dess kronan afhända belopp i penningar och persedlar, eger Kongl. Maj:ts befallningshafvande af under händer varande statsmedel under titel: Förskott att hos Riksdagen anmälas till ersättande, till hemansegaren anordna den honom tillkommande ersättning; börande i motsatt fall Kongl. Maj:ts befallningshafvande öfversända de aflemnade handlingarna till kollegium för meddelande af sådant yttrande; hvarefter, och sedan kollegii yttrande till Kongl. Maj:ts befallningshafvande ankommit, med anordning af ersättningen på nämnda sätt förfares».

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion (n:r 35) har nu herr *Per Gustaf Petersson* i Brystorp föreslagit, att, enär den i 2 § af kongl. kungörelsen föreskrifna ansökan hos konungens befallningshafvande om utbekommande af ifrågavarande ersättning för räntegifvaren medförde så stora kostnader, att dessa stundom kunde uppgå till ersättningens hela belopp, men, sedan numera den i samma § omförmälda utredning rörande räntans egenskap af skattefrälseränta och dess kronan afhända belopp i penningar och persedlar allmänneligen blifvit verkställd, ett för räntegifvaren beqvämare sätt för ersättningens utbetalning syntes kunna anordnas, »Riksdagen numera måtte bevilja, det egare till skattefrälsehemman hädanefter blifva berättigade att, mot aflemnande af det qvitto, som på skattefrälseräntans betalande erhållits från vederbörande egare, af kronofogden vid kronouppbörden utbekomma den hittills bestämda och möjligen blifvande ersättningen från staten till ifrågavarande räntor».

Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskott har i anledning af motionen anført och föreslagit följande:

»Under den tid, som förflutit sedan ofvan anmärkta kungörelse utfärdades, lärer sådan utredning om räntans egenskap af skattefrälseränta m. m., som föreskrifves i kungörelsen, blifvit verkställd beträffande flertalet af de skattefrälsehemman, hvilkas ränta ej blifvit af statsverket inlöst. I de fall, då en dylik utredning redan skett, eger Kongl. Maj:ts befallningshafvande i orten kännedom om beloppet och beskaffenheten af den skattefrälseränta, som från hvar skattefrälsehemman utgår till enskild egare af räntan. Lika med motionären hyser utskottet den mening, att — till afhjelpande af den olägenhet och kostnad, som förorsakas egare af skattefrälsehemman derigenom att han, enligt nu gällande bestämmelser, i allmänhet icke torde kunna undgå att, för erhållande af beviljad ersättning af statsmedel, hänvända sig antingen personligen eller genom ombud till Kongl. Maj:ts befallningshafvande — bestämmelser torde kunna och böra meddelas, genom hvilka

Kongl. Maj:ts befallningshafvande få sig ålagdt att för hvart skattefrälsehemman, rörande hvilket skattefrälseräntans belopp och beskaffenhet är känd, årligen uträkna värdet i penningar af skattefrälseräntan och meddela en dylik uträkning åt kronofogden i orten, samt denne få befogenhet att till egare af dylikt skattefrälsehemman utbetala den ersättning af statsmedel, dertill hemmansegaren är berättigad. Genom bestämmelser i nämnda syfte blefve förfaringssättet rörande ifrågavarande ersättnings uträkning och utbetalning lika med det, som genom kongl. kungörelserna den 5 oktober 1871 och den 2 april 1886 är föreskrifvet angående grundräntor och kronotione m. m.

Då det emellertid ej lärer tillkomma Riksdagen att besluta dylika bestämmelser, får utskottet hemställa,

att herr P. G. Peterssons förevarande motion måtte på det sätt bifallas, att kammaren för sin del beslutar, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, att Kongl. Maj:t behagade taga under ompröfning, huru vida icke ofvan omförmälda kungörelse den 3 februari 1888 må kunna ändras så, att egare af skattefrälsehemman, hvars skattefrälseränta blifvit till beskaffenheten utredd, men ännu ej af statsverket inlöst, må ega att jemväl af vederbörande kronofogde vid kronouppbördsstämma uppbära den hemmansegaren tillkommande ersättning af statsmedel.»

Vid föredragning af detta utlåtande har Andra Kammaren bifallit utskottets hemställan, hvarefter Andra Kammarens beslut, jemlikt § 63 mom. 3 riksdagsordningen, blifvit genom utdrag af protokollet delgifvet Första Kammaren, som hänvisat ärendet till sitt första tillfälliga utskott; och får utskottet på de af Andra Kammarens tillfälliga utskott anförda skäl hemställa,

att Första Kammaren måtte biträda Andra Kammarrens beslut.

Stockholm den 21 april 1891.

På utskottets vägnar:

L. W. Lothigius.